

Integraal duurzame veehouderij: haalbaar? En hoe?

THEMA Met de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij streeft de Nederlandse overheid samen met het bedrijfsleven en enkele maatschappelijke organisaties naar een integraal duurzame veehouderij in 2023. Maar is een integraal duurzame veehouderij mogelijk? Volgens welke aanpak verloopt onderzoek en ontwerp? En welke innovatieve houderijsystemen zijn tot nu toe ontwikkeld? Kien ging in gesprek met Bram Bos, onderzoeker bij Wageningen UR Livestock Research.

Wat is een integraal duurzame veehouderij?

'Dat is een veehouderij die op veel verschillende aspecten van duurzaamheid de negatieve kanten van haar eigen succes niet meer afwentelt op anderen. Denk aan dierenwelzijn, diergezondheid, milieu, energieverbruik, arbeidsvreugde en landschappelijke inpassing. Om dat te bereiken is het belangrijk om tegelijk aan die verschillende aspecten te werken. Anders loop je het risico het paard achter de wagen te spannen. En op het ene punt winst boekt en op het andere juist verlies. Bijvoorbeeld: in een gecontroleerde, laboratorium-achtige stal kun je vrij eenvoudig emissies beheersen. Maar het dierenwelzijn zal het meestal niet ten goede komen en de maatschappij heeft nu juist een afkeer van die manier van dieren houden.'

Hoe draagt WUR bij aan het nastreven van een integraal duurzame veehouderij?

'Op allerlei manieren. In onze groep doen we dat via zogenoemd herontwerpen, samen met betrokkenen in en om de sector. Herontwerpen is opnieuw en fris nadenken over wat er werkelijk nodig is. Voor de consument, voor de boer, voor het dier en voor het milieu. Dus niet voortborduren op het bestaande. Op die manier is het beter mogelijk om verbeteringen op heel verschillende aspecten van duurzaamheid met elkaar te verenigen in plaats van tegen elkaar af te wegen. De herontwerpen dienen vervolgens als een springplank voor actie door ondernemers, door ketenpartijen en door beleid. Die moet leiden tot systeeminnovatie: een omslag in onze manieren van denken en doen. Die benadering leidde tot nu toe tot drie afgeronde ontwerpprojecten: Houden van Hennen, Kracht van Koeien en Varkansen.' (Zie pagina 6.)

Van onderzoek naar ontwerp, hoe pakt WUR dat aan?

'Hiervoor heeft WUR de RIO-aanpak ontwikkeld: Reflexief Interactief Ontwerpen. De RIO-aanpak komt feitelijk neer op ontwerpen vanuit behoeften, niet vanuit oplossingen. Bijvoorbeeld, een kip heeft de behoefte om nestelgedrag te vertonen. Dan kun je meteen

met een oplossing komen: stro. Maar grote hoeveelheden stro kunnen leiden tot een grote stofdruk in de stal. Ga daarom uit van wat de kip nodig heeft om haar behoefte, die nesteldrang, te vervullen: materiaal om een nest te kunnen maken. Houtkrullen, hooi en turf zijn dan enkele andere mogelijkheden. Als ontwerper moet je uitgaan van wat werkelijk nodig is, niet wat op dit moment een voor de hand liggende oplossing lijkt. Op die manier kun je de behoeften van verschillende spelers – dier, boer, milieu – beter verbinden. Met andere woorden: integrale verduurzaming.’

Zijn er al integraal duurzame veehouderijen in Nederland?

‘Als je heel principieel bent, eigenlijk niet. Er zijn ontzettend veel ondernemers die op een aantal fronten tegelijkertijd grote stappen hebben gezet. Zoals Rondeel BV en boer Brandsen met hun Rondeel. Een topstal als het gaat om dierenwelzijn en veel milieuvriendelijker als het gaat om emissies en energiegebruik dan reguliere stallen. Maar, hun kippen krijgen nog steeds hetzelfde voer als de kippen in een normale legveehouderij. En dat heeft nog steeds hetzelfde milieubeslag.’

Wat is uw toekomstideaal?

‘Mijn toekomstideaal komt grotendeels overeen met het ideaal van voormalig minister Verburg: een veehouderij die haar eigen economische succes niet afwenteelt op anderen. Dat is echter een dynamisch begrip. Zo zou vijftien jaar geleden vrijwel niemand gezegd hebben dat de veehouderij een belangrijke rol speelt in de klimaatverandering. Al doende ontdekken we welke afwentelingen er nog meer zijn, de lijst groeit. Wat we nu integraal duurzaam vinden is over tien jaar misschien weer net even anders. Ontwikkelingen als de klimaatverandering, de zeespiegelstijging of het opkomen van zout kwelwater stellen nieuwe uitdagingen aan de sector. Maar dit hoeft ons er zeker niet van te weerhouden om naar idealen te streven. En een bijdrage te leveren aan het oplossen van het meervoudige duurzaamheidsvraagstuk binnen de veehouderij.’

EL&I en de UDV

Overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties ondertekenden in 2009 de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij (UDV). De UDV heeft als doel een integraal duurzame veehouderij in 2023. De ondertekenaars committeren zich aan zes speerpunten:

1. **Systeeminnovaties:** een samenhangend pakket van vernieuwingen
2. **Welzijn en gezondheid van dieren:** de kwaliteit van leven van dieren
3. **Maatschappelijke inpassing:** de aansluiting bij wensen en ideeën van de maatschappij
4. **Energie, milieu en klimaat:** de effecten die de veehouderij hierop heeft
5. **Markt en ondernemerschap:** het economisch perspectief van ondernemers
6. **Verantwoord consumenten:** het gedrag van consumenten

Het samenwerkingsverband UDV heeft zichzelf ten doel gesteld om door samenwerking innovatiedoorbraken te realiseren. Iedere partij levert daarbij een bijdrage vanuit haar eigen expertise. De beleidsaanpak van EL&I richt zich op het versnellen van het innovatieproces. Bijvoorbeeld met subsidieprogramma's als SBIR, waarbij het ministerie de haalbaarheidsstudie en productontwikkeling financiert. Echter, de vermarkting moeten ondernemers zelf trekken. Dat brengt de nodige risico's met zich mee waardoor projecten stil kunnen vallen. EL&I werkt daarom aan middelen om ondernemers bij te staan in de risico's die het vermarkten van innovaties met zich meebrengt.

Meer informatie: w.a.roeterdink@minlnv.nl